

Sluttrapport ByRegionprogrammet Fase II – høst 2015 til vår 2018

«God byutvikling handler mer om å skape gode samfunn for innbyggere og næringsliv, enn å diskutere hva som skal ligge på hvilken side av administrative grenser. Dette programmet vil gi oss god læring om hva som skaper flaskehalsen og som hindrer samspill».

Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner – 18.03.2014

Steinkjerregionen var, som en av 33 regioner, med da ByRegionprogrammet hadde sin oppstart med Fase I - 18.03.2014. Fase I ga regionen noen grunnleggende innsikter som har vært styrende for arbeidet i Fase II fra høsten 2015 til våren 2018. Innsiktene i Fase I baserte seg i stor grad på:

- Helhetlig samfunnsanalyse. «Inn-Trøndelag som en del av et system av byer». SINTEF-RAPPORT A26579 16.12.2014
- Menonrapporten – «By og Omland». MENON-PUBLIKASJON NR. 3/2015
- Kvantitativ/kvalitativ undersøkelse blant nøkkelpersoner i regionen
- Refleksjoner i Work-shops, seminarer og møter

Kort oppsummert viste Fase I:

1. Regionen samlet har ikke hatt folkevekst siden 1984
2. Regionen bør satse på sine naturlige komparative fortrinn
3. Regionen er ett av Norges 3 store biomassefat.
4. Regionen bør ha ambisjoner om å være verdensledende på utnyttelse av biomasse
5. Regionen utnytter ikke det potensialet som ligger i de naturlige komparative fortrinn.
6. Regionens motor er ikke tydelig og sterk nok for næringsutvikling
7. De regionale satsingene i dag er primært lokale og lite helhetlig
8. Det er sannsynligvis mer snakk om intraprenørskap enn entreprenørskap
9. Kompetansen som etterspørres er i stor grad nasjonal/internasjonalt
10. Regionen bør utnytte de store nasjonale og Europeiske satsingene på dette området
11. Hva som er/regnes som region i næringssammenheng er uavklart.

«Regionen makter ikke å ta ut verdiskapingspotensialet som ligger i den landbaserte bioøkonomien».

Dette skyldes primært 3 faktorer:

1. Det finnes ingen omforent regional "Masterplan"
2. Miljøene er lite koordinert
3. Og en har i alt for liten grad klart å utnytte regionens komparative fortrinn.

På bakgrunn av disse erkjennelser ville Fase II ha fokus på problemstillingen:

"Hvordan løfte seg fra kommunale planer til en felles regional satsing/utviklingsstrategi basert på naturlige komparative fortrinn og sikre nødvendig gjennomføringskraft"

Med 2 konkrete handlingspunkt:

1. Få på plass en omforent og godt forankret "masterplan" for regionen med utgangspunkt i regionens komparative fortrinn.
2. Utvikle regionens gjennomføringskraft ved å styrke samhandling, relasjoner og tillit mellom utviklingsaktørene.

Fase II – oppstart 24. 10. 2015

Inn i Fase II fikk vi også med oss viktige innsikter fra vår regionale MENON-Rapport «Byregion Steinkjer» - August 2015

- Byen er vel så avhengig av et raskt voksende omland som omlandet er avhengig av en voksende by
- Regionalt privat næringsliv bidro mindre til vekst enn forventet. Lav grad av eksport
- På lang sikt bør det være et mål å flytte arbeidsplasser over i næringer med høyere produktivitet
- Om kompetanseintensive næringer skal vokse må en satse på høyere utdanning
- Infrastruktur som reduserer reisetid øker produktiviteten og skaper vekst i regioner

På bakgrunn av innsiktene i Fase I og den regionale MENON-rapporten søkte steinkjerregionen om deltagelse i Fase II med følgende ambisiøse mål:

- Regionen har vedtatt en helhetlig og godt forankret strategi
- Regionens fortrinn er synliggjort/markedsført
- Samarbeidet mellom det offentlige, næringsliv og kunnskapsmiljøene er styrket og har økt regionens gjennomføringskraft
- Regionen har utviklet samarbeid med andre ByR regioner, samt etablert samarbeidsprosjekter i Norden og EU
- Den økonomisk veksten i regionen er styrket gjennom et tettere og mer forpliktende samspill mellom byen og omlandet.

Mål som skulle nås gjennom 5 hovedaktiviteter

- H1. Valg og forankring av regionens utviklingsstrategier
- H2. Styrke regionens gjennomføringskraft gjennom styrket samhandling og tillit mellom utviklingsaktørene
- H3. Markedsføre regionens fortrinn
- H4. Samarbeid med andre regioner
- H5. Sluttrapportering og plan for ByR Fase 3

Denne rapporten skal svare opp følgende punkter:

1. En omtale av hva som er gjennomført av større arbeider i prosjektperioden, det vil si fra tilskuddet ble tildelt andre halvdel av 2015, til og med (våren) 2018.
2. En vurdering av resultatene av arbeidet i prosjektet og om målet er nådd, og av forventede effekter av arbeidet på lengre sikt. Vurderingen skal forholde seg til prosjektets egne formuleringer av mål, forventede resultater og effekter og indikatorer for disse. I den sammenhengen viser vi til brev av 19.10.2016 der departementet bad om en eventuelt justering av målet, og beskrivelse av forventede resultater og effekter. Det skal legges ved en enkelt dokumentasjon.
3. En vurdering av nytten av å delta i ByRegionprogrammet.
4. Revidert regnskap for hele prosjektperioden.

1. Hva er gjennomført av større arbeider i prosjektperioden?

a. Strategisk næringsplan for Inn-Trøndelag

Den helhetlige samfunnsanalysen i Fase I medførte at arbeidet med strategisk næringsplan for Inn-Trøndelag ble restartet med et tydeligere fokus på næringsutvikling basert på regionens komparative fortrinn. Plan vedlagt.

- Regionforstørring
- Næringsutvikling
- Posisjonering

b. Strategisk Næringsplan for Verran Kommune med vekt på industri

Verran Kommune vedtok at det skulle utvikles en egen strategisk næringsplan for kommunen. Dette fordi de som et tradisjonsrikt industrisamfunn opplevde et behov for å værere tydelige rop utviklingen av privat industri. ByR koblet seg på og medvirket til at planene «hang sammen». Plan vedlagt

- c. Koblet sammen regionale aktører
 - a. Prosjekter
 - b. Kommuner

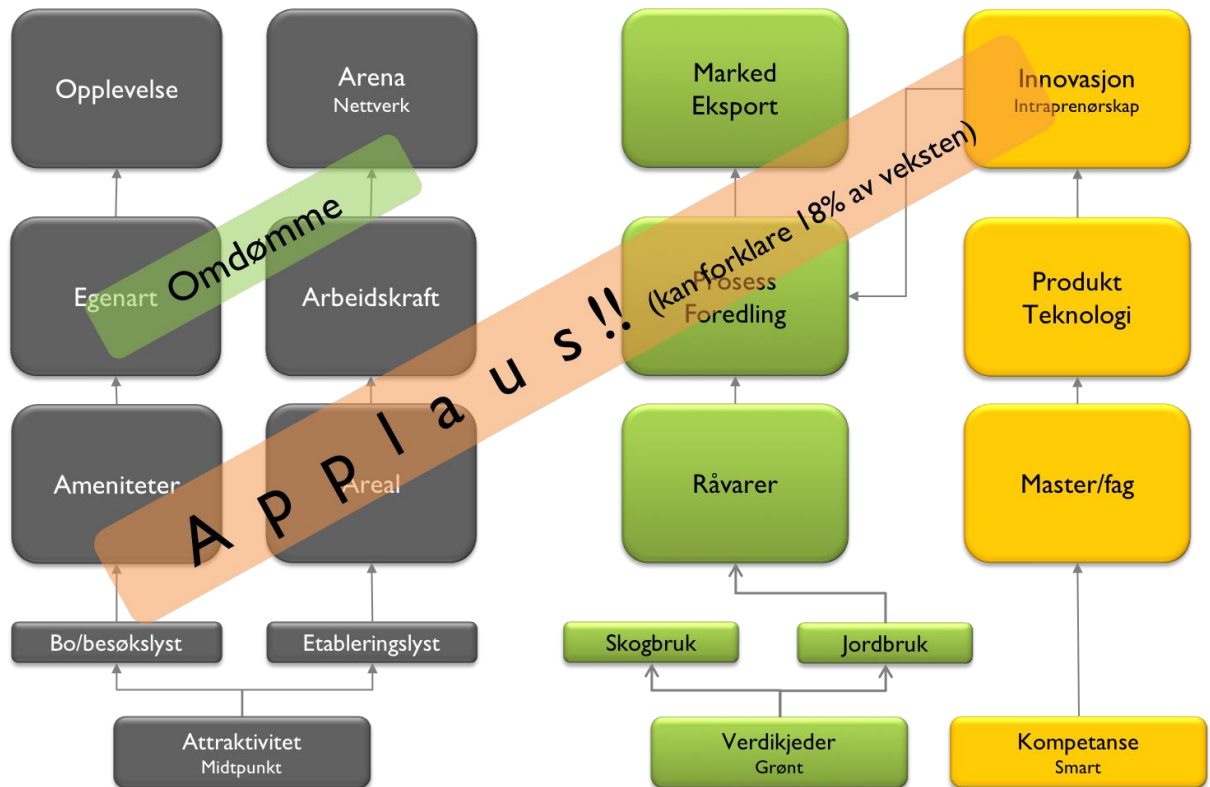
Arbeidet i ByR avdekte at det i regionen var *svært* mange aktører som arbeidet med næringsutvikling innenfor landbasert biomasse. ByR tok initiativet til og samlet alle kjente aktører til et felles seminar med mål om å tydeliggjøre tangenspunkter og om mulig gjøre konkret tiltak for å kraftsamle til bredere kompetanse og bedre utnyttelse av ressursene. Et særdeles vellykket seminar ble avsluttet med at en av de store aktørene tok ballen og skulle følge opp. Til tross for flere purringer lyktes det dessverre ikke å komme videre med noe som kunne utløst en mer slagkraftig enhet. Den sannsynlige forklaringen er, som vi kommer tilbake til, at det enkelte prosjekt har nok med seg selv, sine mål og styringslinjer.

En lignende utfordring oppstår når det som i Fase I ble omtalt som «Uklarheter i begrepet region. I ByR er Steinkjerregionen klart definert som kommunene Verran; Steinkjer, Inderøy og Snåsa. Men når det kommer til det som, i denne sammenhengen, defineres som komparativt fortrinn – landbasert biomasse – er regionen mer sammenlignbart med bo og arbeidsmarkedet. Og inkluderer da naturlig kommunene Verdal, Levanger og Frosta. Disse 7 kommunene har tidligere samarbeidet gjennom Innherredsprogrammet I og III. ByR mente, på bakgrunn av mulighetsanalysene at et Innherredsprogram III kunne bygge på konklusjonene i ByR. Og lanserte muligheten for at kommunene sammen kunne jobbe for å ta en posisjon som et GRØNT, SMART, MIDTPUNKT. Dessverre lyktes vi ikke med dette. Og for å si det mildt opplevdes ikke kommunereformen med krav om nabosamtaler som inngangsport til større samhandling omkring næringsutvikling.

d. Utviklet en regional næringsutviklingsmodell

I samhandling med SINTEF utviklet ByR en 4-faktor modell for næringsutvikling i regionen. 4 faktorer som både må spille sammen og vektes riktig. Modellen operasjonaliserer den posisjonen regionen ser den har et potensiale til å ta. ET GRØNT, SMART MIDTPUNKT. Sjansene for å lykkes økes «proporsjonalt» med graden av samhandling

Helhetlig regional utviklingsmodell – 4 faktorer

En modell som i etterkant er brukt aktivt presentasjoner, som grunnlag for dialog og vil videreføres som grunnlag for regionens næringsutvikling.

Regionen må:

- Bygge omdømme basert på en ønsket posisjon
- Sørge for industri som viderefører den landbaserte biomassen til eksportprodukter
- Bygge smartkompetanse slik at industrien er konkurransedyktig
- Og ikke minst sørge for regional samhandling.

e. Utviklet en verdiskapingsmodell basert på utnyttelse av biomassen (råvaren)

ByR Fase I og analysene i samhandling med SINTEF har tydeliggjort/bevisstgjort det store GAP'et mellom tilgangen til biomasse og teknologi og den regionale verdiskapingen. Regionen klarer i alt for liten grad å foredle råvaren til verdifulle eksportprodukter. Dette er ikke uvanlig for råvareproduserende regioner. Men det finnes gode eksempler både lokalt, regionalt og nasjonalt på at det er mulig.

«Gjøre restressurs til indrefilet»

Råvare

Småskala
«indrefilet»

Volum
«Kotelett»

Bio
«Restressurs»

svin på skogen: Stenkjerordfører Bjørn Arild Gram og søskenbarnet Håkon Gram Skjemstad har gjerdet inn et skogsområde på skogen ved gården Øvre Skjefte. Her har 20 frilandsgris hatt tilhold siden i sommer. De håper å gjøre god foretning av å ha
Foto: Marius Langfjord

Ordfører med svin på skogen

Regionen er etter hvert blitt gode på småskala produksjon og vi har noen gode eksempler på at det har latt seg til en viss grad industrialisere og dannet grunnlag for eksport ut av regionen. Men det store bildet er manglende regional foredling og ikke minst utnyttelse av restressursen som oppstår. Det finnes flere gode eksempler utafør Inn-Trøndelagsregionen på at restressurser er utviklet til «indrefilet» og kan ta ut en høy markedsverdi.

f. Bistått/deltatt i regionale prosjekter

- a. Verrankonferansen
- b. Landbruk21
- c. Agritech Nordic

ByR har for øvrig bistått i eksisterende konferanser/prosjekter innafor tenkningen GRØNT, SMART MIDTPUNKT. Denne regionens tydelige utfordring, modell for handling og hva som skjer/er oppnådd i Steinkjerregionen hvor ByR har vært en faktor både direkte og indirekte.

Oppsummert: ByR i seg selv har ikke skapt arbeidsplasser, men direkte og indirekte bidratt til et tydeligere fokus og den positive utviklingen som ses i hele Inn-Trøndelagregionen. Men spesielt i Steinkjer Sentrum gjennom etablering av Steinkjer som administrasjonssentrum for det «Nye Trøndelag».

2. En vurdering av resultatene av arbeidet

Område	Beskrivelse	Måloppnåelse. 5 = er full måloppnåelse					Merknad
		1	2	3	4	5	
H1	Valg og forankring av regionens utviklingsstrategier				x		Regionens utviklingsstrategier er valgt og forankret gjennom vedtatt «Strategisk Næringsplan for Inn-Trøndelag». Gjenstår noe for å få forankret planen i regionens næringsliv
H2	Styrke regionens gjennomføringskraft gjennom styrket samhandling og tillit mellom utviklingsaktørene			x			Denne er vanskelig å evaluere da en av prosjektets store utfordringer har vært definisjonen/avgrensningen av regionen. Og dermed begrepet utviklingsaktørene.
H3	Markedsføre regionens fortrinn				x		Regionen har tatt en tydeligere eierskap til det prosjektet har definert som dens komparative fortrinn. (biomasse) En utfordring har vært samtidigheten av Regionsenterets (Steinkjers) sterke behov for å markere seg

							som administrasjonssenter for det nye fylket. (Trøndelag)
H4	Samarbeid med andre regioner		x				Samarbeidet med andre regioner har begrenset seg til en sporadisk samhandling med Fosenregionen basert på deres havbaserte biomasse. Samarbeid for øvrig har begrenset seg til samlingene
H5	Sluttrapportering og plan for ByR III					x	Ser ikke ut som ByR videreføres i en Fase III

Se for øvrig vedlagte presentasjon fra siste samling i ByR hvor regionene presenterte sin prosjekter.

3. Nytten av å delta i programmet

Utelukkende positivt	Utfordrende
Programmet har hatt et tydelig mål om <u>økt verdiskaping</u> gjennom regional samhandling	Programmets status i forhold til andre planer og prosjekter har vært utfordrende å avklare.
Programmet har vart over tid	Kommunereformen har heller polarisert enn økt den interkommunale samhandlingen i perioden
Programmet har krevd en grundig samfunnsanalyse som har utfordret «etablerte sannheter».	Bo og arbeidsmarkedet er større enn Steinkjerregionen.
Programmet har gjennom samlinger og samhandlinger utfordret deltagerne i prosjektet	
Prosjektet har klargjort regionens komparative fortrinn og synliggjort hvilke faktorer som det må legges konkrete handlingsplaner for	
Programmet har tydelig vist samhandlingens kraft	

Distriktssenteret har gjennom programledelse vist viktigheten av god prosjektstyring	
--	--

4. Revidert regnskap for hele prosjektperioden

Se eget vedlegg.